

FD

FORSVARSDEPARTEMENTET

Høringsnotat

Endringer i forskrifter til sikkerhetsloven (reduksjon av antall klareringsmyndigheter mv.)

4. oktober 2016

Innhold

1.	Hovedinnholdet i høringsnotatet	3
2.	Behovet for forskriftsendringer	3
3.	Forslag til endringer i forskrift om personellsikkerhet	4
3.1	Når sikkerhetsklarering og autorisasjon skal gjennomføres	4
3.2	Personkontroll	4
3.3	Klareringsmyndigheter	5
3.4	Klarering i domstolene	7
3.5	Oppheving av overgangsregler	8
4.	Forslag til endringer i forskrift om sikkerhetsgraderte anskaffelser	8
4.1	Sikkerhetskrav til en anskaffelse	8
4.2	Leverandørklarering	11
4.3	Insolvens, gjeldsforhandling og konkurs	14
4.4	Administrative bestemmelser	15
5.	Økonomiske og administrative konsekvenser	15

1. HOVEDINNHOLDET I HØRINGSNOTATET

8. juni 2016 vedtok Stortinget lov 12. august 2016 nr. 78 om endringer i sikkerhetsloven (reduksjon i antall klareringsmyndigheter mv.). Lovvedtaket bygget på Innst. 352 L (2015-2016) og Prop. 97 L (2015-2016).

For at endringsloven kan tre i kraft, er det nødvendig med endringer i forskrift 29. juni 2001 nr. 711 om personellsikkerhet og i forskrift 1. juli 2001 nr. 753 om sikkerhetsgraderte anskaffelser.

Forslagene til endringer i personellsikkerhetsforskriften er hovedsakelig en direkte følge av ny klareringsmyndighetsstruktur, jf. sikkerhetsloven § 23 *Autorisasjonsansvarlig og klareringsmyndighet*. Når det gjelder forslagene til endringer i forskrift om sikkerhetsgraderte anskaffelser, skyldes disse i hovedsak at sikkerhetsloven er endret fra oppdragsbasert til tidsbasert leverandørklarering, jf. endringene i sikkerhetsloven § 28 om leverandørklarering. I forslaget blir det dessuten foretatt enkelte redaksjonelle endringer og rettet enkelte feil i begge forskriftene.

2. BEHOVET FOR FORSKRIFTEENDRINGER

Når lovendringen trer i kraft, vil det fremgå av sikkerhetsloven § 23 andre ledd første punktum at «Kongen utpeker en klareringsmyndighet for forsvarssektoren og en for den sivile sektoren». Bakgrunnen for endringen er behovet for en klareringsmyndighetsstruktur med færre og større enheter, noe som samlet sett gir mer kompetente klareringsmyndigheter enn dagens antall på 42 enheter, jf. omtalen i Prop. 97 L (2015 – 2016).

Innenfor forsvarssektoren er Forsvarets sikkerhetsavdeling (FSA) tiltenkt rollen som den sentrale klareringsmyndigheten. FSA har allerede i dag de fleste klareringssakene i forsvarssektoren. Det er derfor ønskelig med ikrafttredelse av ordningen fra 1. januar 2017.

Innenfor sivil sektor er situasjonen annerledes, idet det er behov for å etablere en ny etat som sentral klareringsmyndighet. Dette skjer bl.a. ved «inndragning» av de klareringsmyndigheter som tilligger de enkelte departementene i dag, og der myndigheten er delegert til underliggende etater. Justis- og beredskapsdepartementet, som er ansvarlig departement for forebyggende sikkerhet i sivil sektor, har som følge av slik nyetablering behov for en noe lengre tid for å få på plass den sentrale klareringsmyndigheten innenfor sivil sektor.

Siden det er ønskelig at endringsloven trer i kraft 1. januar 2017, er det behov for inntil videre å opprettholde gjeldende forskriftsbestemmelse om klareringsmyndighet i sivil sektor, jf. personellsikkerhetsforskriften § 4 -1, supplert med de to første leddene i

sikkerhetsloven § 23 slik de lyder i dag. For forsvarssektoren foreslås i forskriften en ny § 4-1 a som beskriver klareringsmyndighetsstrukturen i denne sektoren, og som da samsvarer med § 23, slik denne vil lyde når endringsloven trer i kraft. Ved etableringen av den nye sentrale klareringsmyndigheten innenfor sivil sektor, vil det måtte foretas en ny endring i forskriften for å tilpasse den til den nye strukturen.

Hva gjelder behovet for endringer i forskrift om sikkerhetsgraderte anskaffelser, knytter disse seg i hovedsak til de vedtatte endringene i sikkerhetsloven § 28 om leverandørklarering. Endringen i sikkerhetsloven innebærer at en leverandørklarering ikke lenger skal gjelde for det enkelte oppdrag, men gis en nærmere tidsavgrensning i forskrift.

Det viktigste forslaget til endring i forskrift om sikkerhetsgraderte anskaffelser, er at departementet foreslår at leverandørklareringer skal gjelde i fem år, tilsvarende det som gjelder for personellklareringer.

3. FORSLAG TIL ENDRINGER I FORSKRIFT OM PERSONELLSIKKERHET

3.1 Når sikkerhetsklarering og autorisasjon skal gjennomføres

Forskrift om personellsikkerhet § 2-2 omhandler sikkerhetsklarering og autorisasjon av utenlandske statsborgere. Av femte ledd fremgår det at personer som er statsløse eller har dobbelt statsborgerskap, skal sikkerhetsklareres og autoriseres etter bestemmelsene for utenlandske statsborgere. Klareringsmyndigheten for personell med dobbelt statsborgerskap kan delegeres etter reglene i sikkerhetsloven § 23 første ledd annet punktum. Delegeringsmyndigheten foreslås fjernet, fordi myndigheten til delegering blir fjernet når endringsloven trer i kraft. Et sentralt element i den vedtatte reduksjonen av antall klareringsmyndigheter, er nettopp å utelukke muligheten til å delegerer denne myndigheten til underlagte organer.

Departementet foreslår derfor at § 2-2 fjerde ledd andre punktum oppheves.

3.2 Personkontroll

Forskrift om personellsikkerhet § 3-3 omhandler anmodning om sikkerhetsklarering og personkontroll. Av bestemmelsens andre ledd følger det at anmodning om sikkerhetsklarering for COSMIC TOP SECRET skal sendes til NSM via vedkommendes ordinære klareringsmyndighet.

Departementet foreslår at § 3-3 andre ledd skal lyde:

«En anmodning om sikkerhetsklarering for COSMIC TOP SECRET *i sivil sektor* skal sendes til NSM via vedkommendes ordinære klareringsmyndighet.

Denne presiseringen innebærer at innenfor forsvarssektoren skal slike anmodninger ikke sendes til NSM, men behandles av den ordinære klareringsmyndighet i sektoren. Bestemmelsen vil bli endret når den sentrale klareringsmyndigheten i sivil sektor er på plass.

Forskrift om personellsikkerhet § 3-4 omhandler hvilke registre og andre kilder NSM kan kreve å få utlevert opplysninger fra ved personkontroll. Av fjerde ledd fremgår det at for nærstående personer som inngår i personkontrollen i samsvar med § 3-2, skal det innhentes opplysninger som nevnt i første ledd nr. 2, 5, 6, 9 og 12. Henvisningen til de ulike numrene i første ledd er feil. Grunnen er at man ved en inkurie ved endring av forskriftsbestemmelsens første ledd i 2013, ikke justerte henvisningene i bestemmelsens fjerde ledd. Departementet foreslår å rette opp dette og fastsette den korrekte angivelsen, som er nr. 1, 3, 4, 7 og 10.

Departementet foreslår at § 3-4 tredje ledd skal lyde:

«For nærstående personer som inngår i personkontrollen i samsvar med § 3-2, skal det innhentes opplysninger som nevnt i første ledd nr. 1, 3, 4, 7 og 10.»

Forskrift om personellsikkerhet § 3-6 omhandler utlevering av opplysninger til fremmede stater eller internasjonale organisasjoner. Av fjerde ledd fremgår det at opplysninger mottatt fra Politiets overvåkingstjenestes registre ikke skal utleveres uten tillatelse fra overvåkingssjefen. Politiets overvåkingstjeneste heter i dag Politiets sikkerhetstjeneste. Departementet foreslår å endre ordlyden slik at den samsvarer med dagens navn, og at § 3-6 fjerde ledd derfor skal lyde:

«Opplysninger som er mottatt fra Politiets *sikkerhetstjenestes* registre, skal ikke utleveres uten tillatelse fra *sjefen for Politiets sikkerhetstjeneste*.»

3.3 Klareringsmyndigheter

Forskrift om personellsikkerhet § 4-1 inneholder bestemmelser om hvilke etater eller instanser som er klareringsmyndighet i enkelttilfeller. Disse bestemmelsene supplerer bestemmelsene i sikkerhetsloven § 23, der hovedregelen er at hvert enkelt departement er klareringsmyndighet for personell innenfor sitt myndighetsområde. Når endringsloven trer i kraft, vil § 23 andre ledd første punktum imidlertid slå fast at Kongen utpeker én klareringsmyndighet for forsvarssektoren og én for den sivile sektoren. Innenfor den sivile sektoren vil Justis- og beredskapsdepartementet trenge noe tid før en ny sentral klareringsmyndighet er på plass, mens det innenfor forsvarssektoren er mindre tilpasningsbehov, slik at nyordningen kan etableres raskt og innen 1. januar 2017. Det er derfor behov for inntil videre å etablere to «spor», der den eksisterende ordningen for sivil sektor opprettholdes, mens den nye ordningen etableres i forsvarssektoren i samsvar med endringsloven.

Departementet foreslår to nye ledd innledningsvis i § 4-1. Videre foreslås det at bestemmelsens øvrige ledd flyttes tilsvarende, slik at gjeldende første ledd blir nytt tredje ledd, gjeldende andre ledd blir nytt fjerde ledd osv.

Gjeldende paragrafoverskrift er «Klareringsmyndighet». Departementet foreslår at overskriften endres til «Klareringsmyndighet i sivil sektor».

Departementet foreslår videre at § 4-1 første og andre ledd skal lyde:

«Hvert enkelt departement utenom Forsvarsdepartementet er klareringsmyndighet for personell innenfor sitt myndighetsområde. Departementet kan i særlige tilfeller delegere klareringsmyndigheten til underlagte virksomheter som har stort klareringsbehov.

I forbindelse med sikkerhetsgraderte anskaffelser foretatt av vedkommende departement eller underliggende etat eller institusjon, er departementet klareringsmyndighet for personell ansatt hos eller engasjert av leverandøren. Departementet kan delegere myndigheten til en anskaffelsesmyndighet som har fått delegert klareringsmyndighet etter første ledd annet punktum.»

Forsvarets sikkerhetsavdeling (FSA) behandler i dag ca. 18 000 klareringssaker årlig, og håndterer med dette allerede i dag ca. 84,5 prosent av samtlige klareringssaker. Med den vedtatte reduserte klaringsmyndighetsstrukturen, med én sentral klaringsmyndighet innenfor henholdsvis forsvarssektoren og sivil sektor, er FSA tiltenkt rollen som den sentrale enheten innenfor forsvarssektoren. FSA vil med dette overta sikkerhetsklareringene som Forsvarsdepartementet og Forsvarsbygg, deriblant Forsvarets forskningsinstitutt (FFI), og Aerospace International Maintenance Norway (AIM) utfører i dag. Nasjonal sikkerhetsmyndighet (NSM) og Etterretningstjenesten vil fortsatt være klareringsmyndigheter for sitt eget personell. FSA, NSM og E-tjenesten vil etter omstillingen behandle klareringer på alle nivåer. Også klarering av utenlandske statsborgere vil ligge hos FSA, NSM og E-tjenesten. NSM vil være klageinstans for klareringsmyndighetene i forsvarssektoren, mens Forsvarsdepartementet fortsatt vil være klageinstans for saker som gjelder NSMs klarering av eget personell. Det vises til den nærmere redegjørelsen i Prop. 97 L (2015 – 2016) punkt 9.3.3.

Departementet foreslår at ny § 4-1 a skal lyde:

«§ 4-1 a *Klareringsmyndighet i forsvarssektoren*

Forsvarets sikkerhetsavdeling er klareringsmyndighet for personell i forsvarssektoren. Nasjonal sikkerhetsmyndighet og Etterretningstjenesten klarerer likevel sitt eget personell.

En klareringsavgjørelse kan omgjøres av klareringsmyndigheten selv, klageinstansen eller Forsvarsdepartementet uten at avgjørelsen er påklaget, dersom endringen ikke er til skade for den avgjørelsen gjelder, eller avgjørelsen må anses ugyldig.

Dersom hensynet til rikets selvstendighet og sikkerhet eller andre vitale nasjonale sikkerhetsinteresser tilsier det, kan en klareringsavgjørelse omgjøres av klageinstansen eller Forsvarsdepartementet, selv om vilkårene etter tredje ledd ikke foreligger.

Den som utøver klareringsmyndighet, skal inneha sikkerhetsklarering for det høyeste sikkerhetsnivået som vedkommende kan fastsette.»

I dagens forskrift § 4–6 om klareringsbevis heter det i første ledd andre punktum: «Klareringsbevis for COSMIC TOP SECRET kan bare utstedes av NSM.» Etter omorganiseringen vil det være de ordinære klaringsmyndighetene som også behandler COSMIC TOP SECRET- saker. Imidlertid vil det være behov for å videreføre gjeldende praksis innenfor sivil sektor, inntil en ny sentral klareringsmyndighet er på plass på området.

Departementet foreslår at § 4-6 første ledd skal lyde:

«Et klareringsbevis som skal bekrefte overfor andre at vedkommende er sikkerhetsklarert for en bestemt sikkerhetsgrad, kan utstedes av klareringsmyndigheten som klarerte vedkommende, eller av NSM.»

3.4 Klarering i domstolene

Nytt sjettede ledd i sikkerhetsloven § 2 kodifiserer gjeldende praksis om at regjeringens medlemmer og dommere i Høyesterett er unntatt fra bestemmelsene i sikkerhetsloven kapittel 6 om personellsikkerhet. Høyesterettsjustitiarius og høyesterettsdommere anses sikkerhetsklarert og autorisert ved utnevnelsen. I gjeldende § 7-2 i forskriften står dette eksplisitt i bestemmelsens første ledd når det gjelder høyesterettsjustitiarius. På bakgrunn av den nye unntaksbestemmelsen i sikkerhetsloven § 2 sjettede ledd, anses det ikke nødvendig å presisere denne praksisen også i forskriften. Det foreslås derfor å oppheve gjeldende § 7-2 første ledd. Bestemmelsen for øvrig opprettholdes med enkelte mindre endringer.

Departementet foreslår at § 7-2 skal lyde:

«§ 7-2 Klareringsmyndighet og autorisasjonsansvarlig

Høyesterettsjustitiarius er klareringsmyndighet og autorisasjonsansvarlig for Høyesteretts administrasjon og førstelagmannen i hver av lagmannsrettene, samt klageinstans for klareringsavgjørelser fattet av en lavere rettsinstans. Førstelagmannen i hver av lagmannsrettene er klareringsmyndighet og autorisasjonsansvarlig for vedkommende lagmannsrett og sorenskriverer i lavere rettsinstanser, samt klareringsmyndighet for de lavere rettsinstansene.

Sorenskriveren i en lavere rettsinstans er autorisasjonsansvarlig for sin egen rettsinstans.»

Lov- og forskriftshenvisningene i forskriften § 7-5 første ledd er ikke lenger relevante eller aktuelle. Første ledd foreslås derfor opphevet. I nåværende § 7-5 tredje og fjerde ledd er henvisningene til forskriften § 4-1 feil. Fjerde ledd skal være femte ledd, og femte ledd skal være sjettede ledd. Etter forslaget til endringer i § 4-1 som følge av lovendringen, skal

henvisningene være til henholdsvis sjuende og åttende ledd. Departementet har også gjort mindre språklige endringer i ny tredje ledd. Endringene innebærer ingen materielle endringer.

Departementet foreslår at § 7-5 skal lyde:

«§ 7-5 *Unntak fra bestemmelser om departementers og NSMs myndighet*

Sikkerhetsloven § 9 bokstav c og § 10 gjelder ikke for domstolene i saker om personellsikkerhet.

§ 4-1 *sjuende og åttende ledd i forskriften her gjelder ikke* for domstolene. En klareringsavgjørelse hos en domstol kan omgjøres av klareringsmyndigheten selv eller av høyesterettsjustitiarius uten at avgjørelsen er påklaget, dersom endringen ikke er til skade for den avgjørelsen gjelder, eller avgjørelsen må anses ugyldig.

En klareringsavgjørelse *hos en domstol* kan også omgjøres av *høyesterettsjustitiarius dersom* hensynet til rikets selvstendighet og sikkerhet eller andre vitale nasjonale sikkerhetsinteresser tilsier det.»

3.5 Oppheving av overgangsregler

Forskrift om personellsikkerhet § 8-1 inneholder overgangsbestemmelser som ikke lenger er aktuelle. Departementet foreslår derfor å oppheve § 8-1.

Som et resultat av dette, foreslår departementet at kapitteloverskriften skal lyde «Ikrafttredelse», og at gjeldende § 8-2 blir § 8-1.

4. FORSLAG TIL ENDRINGER I FORSKRIFT OM SIKKERHETSGRADERTE ANSKAFFELSER

4.1 Sikkerhetskrav til en anskaffelse

Forskrift om sikkerhetsgraderte anskaffelser § 2-4 setter vilkår for når skjermingsverdig informasjon kan utleveres til eller tilvirkes av en leverandør. Der en leverandør utfører flere sikkerhetsgraderte oppdrag, utpeker Nasjonal sikkerhetsmyndighet en anskaffelsesmyndighet som sikkerhetsansvarlig overfor den klarerte leverandøren.

Departementet foreslår å innta et nytt *andre ledd* i § 2-4, hvor det fremgår at anskaffelsesmyndigheten skal foreta sikkerhetsinspeksjon hos leverandøren før skjermingsverdig informasjon på nivå KONFIDENSIELT eller høyere kan utleveres eller tilvirkes. Når anskaffelsesmyndigheten har brakt på det rene at er oppfylt, meddeles dette skriftlig til NSM.

Kravet fremgår i dag av § 2-7 fjerde og femte ledd, men departementet mener plasseringen av kravet er mer naturlig i § 2-4, da det er et krav som må være tilfredsstillt før sikkerhetsgradert informasjon kan utleveres eller tilvirkes. Forslaget innebærer dermed

ingen realitetsendring. Videre er ordlyden noe omformulert og tilpasset ved at leverandørklarering foreslås gitt for en periode på 5 år.

Forslaget til nytt § 2-4 andre ledd åpner for at anskaffende myndighet kan tilpasse kontrollen av at sikkerhetskravene er oppfylt. Sikkerhetsinspeksjoner kan utføres på flere måter, eksempelvis papirbasert, gjennom en egenerklæring eller annen form for tilsyn.

Gjeldende andre ledd blir nytt tredje ledd. Departementet foreslår en presisering i tredje ledd om at første ledd nr. 2 og andre ledd ikke gjelder dersom det ikke skal oppbevares skjermingsverdig informasjon hos leverandøren. Den foreslåtte ordlyden innebærer kun en presisering av etablert praksis, og unntaket relaterer seg kun til leverandørklareringen. De øvrige kravene gjelder fortsatt.

Gjeldende tredje ledd blir nytt fjerde ledd. I bestemmelsen foreslås en mindre endring, som kun innebærer en tilpasning til at leverandørklareringer nå foreslås gitt for en nærmere angitt tidsperiode, og ikke lenger for den enkelte anskaffelsen.

Gjeldende fjerde ledd foreslås opphevet. Det har ikke lenger relevans, siden leverandørklarering ikke lenger skal gis for den enkelte anskaffelsen.

Forskrift om sikkerhetsgraderte anskaffelser § 2-7 fastsetter at leverandørens ansvar for en sikkerhetsgradert anskaffelse også omfatter ansvar for forebyggende sikkerhet, og stiller krav til hvilke sikkerhetstiltak som skal implementeres.

Av *andre ledd* første punktum fremgår det at personer som kan få tilgang til sikkerhetsgradert informasjon, herunder styre og daglig leder, skal sikkerhetsklareres og autoriseres i samsvar med sikkerhetsloven kapittel 6 og forskrift om personellsikkerhet. Departementet foreslår å flytte «herunder styre og daglig leder» fra § 2-7 andre ledd første punktum til § 3-2. Dette berører muligheten til å få leverandørklarering og bør reguleres i tilknytning til § 3-2.

Av *tredje ledd* første punktum fremgår det at dersom det ikke er nødvendig eller mulig å gi et styremedlem sikkerhetsklarering, skal anskaffelsesmyndigheten innhente en erklæring om fraskrivelse av innsynsrett i skjermingsverdig informasjon fra vedkommende. For styremedlemmer som ikke blir sikkerhetsklarert, kan det utpekes stedfortredere som sikkerhetsklareres jf. tredje ledd andre punktum. Departementet foreslår at omtalen av styre, daglig leder og styremedlemmer blir regulert i et nytt andre ledd i § 3-2. Videre finner ikke departementet grunn til å videreføre siste setning tredje ledd, hvor det fremkommer at leverandøren skal rette seg etter øvrige gjeldende bestemmelser om sikkerhetsadministrasjon, personellsikkerhet, informasjonssikkerhet og objektsikkerhet. Bakgrunnen for det er at det anses som overflødig.

Av *fjerde ledd* fremgår det at anskaffelsesmyndigheten skal foreta sikkerhetsinspeksjon hos leverandøren før leverandørklarering kan gis. Av *femte ledd* fremgår det at når anskaffelsesmyndigheten har brakt på det rene at sikkerhetstiltak etter lov, forskrift og pålegg er gjennomført, meddeles dette skriftlig til NSM. Departementet foreslår at disse

bestemmelsene flyttes til nytt andre ledd i § 2-4. Dette er krav som må være oppfylt før sikkerhetsgradert informasjon kan utleveres til en leverandør, og som systematisk hører hjemme i denne bestemmelsen. Som følge av denne endringen blir gjeldende sjetten og sjuende ledd, nytt fjerde og femte ledd.

Departementet foreslår at § 2-4 skal lyde:

«§ 2-4 *Utlevering og tilvirkning av skjermingsverdig informasjon i forhold til leverandør*

Skjermingsverdig informasjon kan utleveres til, eller av, en leverandør dersom følgende vilkår er oppfylt:

1. Det er behov for en sikkerhetsgradert anskaffelse.
2. *Leverandøren har leverandørklarering, dersom dette kreves etter sikkerhetsloven § 28.*
3. *Det er inngått en sikkerhetsavtale.*
4. Leverandøren er kjent med *de* aktuelle sikkerhetsbestemmelsene.
5. Personellet som leverandøren skal benytte, er autorisert og eventuelt sikkerhetsklarert i samsvar med sikkerhetsloven § 19.
6. Det *foreligger ikke* opplysninger som gjør det tvilsomt om leverandøren er sikkerhetsmessig skikket.
7. Det *foreligger firmaattest* fra Foretaksregisteret eller Enhetsregisteret for kontroll av identitet og grunnleggende opplysninger om leverandøren.

Anskaffelsesmyndigheten skal for hvert enkelt oppdrag kontrollere at leverandøren oppfyller de nødvendige sikkerhetskravene før skjermingsverdig informasjon på nivå KONFIDENSIELT eller høyere kan utleveres eller tilvirkes. Når anskaffelsesmyndigheten har brakt på det rene at sikkerhetskravene etter lov, forskrift og pålegg er oppfylt, meddeles dette skriftlig til NSM.

Første ledd *nr. 2* og *andre ledd* gjelder ikke dersom det ikke skal oppbevares skjermingsverdig informasjon hos leverandøren.

NSM skal utpeke en bestemt anskaffelsesmyndighet som sikkerhetsansvarlig overfor *leverandører som leverer til sikkerhetsgraderte anskaffelser for flere anskaffelsesmyndigheter.*»

Departementet foreslår at § 2-7 skal lyde:

«§ 2-7 *Gjennomføring av sikkerhetstiltak hos leverandøren*

Leverandørens ansvar for en sikkerhetsgradert anskaffelse omfatter også ansvaret for den forebyggende sikkerheten. Mangler som leverandøren selv ikke kan rette, skal straks rapporteres til anskaffelsesmyndigheten. Leverandøren skal også rapportere om sikkerhetstruende hendelser, jf. forskrift om sikkerhetsadministrasjon § 5-5, § 5-6 og § 5-7, og om forhold som reiser tvil om noen som har befattning med den sikkerhetsgraderte anskaffelsen, oppfyller sikkerhetskravene.

Personer som kan få tilgang til sikkerhetsgradert *informasjon*, skal sikkerhetsklareres og autoriseres i samsvar med sikkerhetsloven kapittel 6 og forskrift om personellsikkerhet

kapittel 3. Leverandøren fremmer anmodninger om personklarering til anskaffelsesmyndigheten etter vurdering av sikkerhetsleder.

Anskaffelsesmyndigheten skal sørge for at leverandøren inspiseres jevnlig og minst en gang hver 18. måned i løpet av anskaffelsen. Anskaffelsesmyndigheten kan pålegge underordnede anskaffelsesmyndigheter eller bemyndige andre anskaffelsesmyndigheter til å utføre inspeksjon dersom det er behov for det.

I forbindelse med inspeksjoner etter fjerde ledd, skal anskaffelsesmyndigheten utarbeide en inspeksjonsrapport. Inspeksjonsrapporten skal formidles til leverandøren med kopi til NSM.»

4.2 Leverandørklarering

Departementet foreslår en ny paragraf i kapittel 3 i forskrift om sikkerhetsgraderte anskaffelser. Bestemmelsen skal regulere utstedelsen av leverandørklareringer og ha overskriften «Utstedelse av leverandørklarering». Det er naturlig at bestemmelsen får plass først i kapittel 3 og blir ny § 3-1. Det innebærer at gjeldende § 3-1 og § 3-2 blir ny § 3-2 og § 3-3. Gjeldende § 3-3 blir foreslått opphevet og innholdet dels videreført i § 3-1 fjerde ledd.

Forslaget til ny § 3-1 inneholder dels ny tekst som beskriver den faktiske fremgangsmåten ved leverandørklarering, og dels tekst flyttet fra nåværende §§ 3-2 og 3-3. Utstedelse av leverandørklarering foreslås regulert samlet i ny § 3-1, mens gjeldende § 3-2 andre, tredje og fjerde ledd og § 3-3 oppheves. Med unntak av § 3-3 første ledd, vil det materielle innholdet i disse bestemmelsene bli videreført i ny § 3-1.

Av *første ledd* fremgår det at det må foreligge en leverandørklarering for aktuelt graderingsnivå ved anskaffelser som medfører behov for at leverandøren får tilgang til, eller må tilvirke, informasjon sikkerhetsgradert KONFIDENSIELT eller høyere. Tilsvarende gjelder der leverandørklarering av andre grunner fremstår som nødvendig. Innholdet i bestemmelsen er de samsvar med de kravene som følger av sikkerhetsloven § 28 første ledd.

Av *andre ledd* første punktum følger det at anskaffelsesmyndigheten skal henvende seg til NSM for å få bekreftet om den nødvendige leverandørklareringen foreligger. Denne bestemmelsen er ny, og den er nødvendig når klarering skal gis for en definert tidsperiode. For å effektivisere prosessen, kan det være aktuelt å etablere en liste over leverandørklarerte firmaer og gjøre denne tilgjengelig for anskaffelsesmyndighetene. Dersom den aktuelle bedriften ikke innehar leverandørklarering fra tidligere, må anskaffelsesmyndigheten be om en leverandørklarering. Dette følger av *andre ledd andre og tredje punktum*, som er en videreføring av dagens § 3-2 andre ledd.

§ 3-1 *tredje ledd* fastsetter at NSM treffer en avgjørelse om leverandørklarering og meddeler resultatet til den anskaffelsesmyndigheten som har bedt om leverandørklareringen. Dette er en videreføring av dagens § 3-2 tredje ledd.

Forslaget til § 3-1 *fjerde ledd* omhandler hvor lenge en klarering skal gjelde, reklarering og tilbakekall av klareringer. Departementet foreslår i *første punktum* at en leverandørklarering skal gjelde for en periode på fem år. Dette er en ny bestemmelse som følger av at det nå skal fastsettes i forskrift hvor lenge en klarering skal gjelde. Departementet vurderer fem år som en passendelengde for en leverandørklarering. En personklarering gjelder i fem år, og dette er i tråd med det som er antydnet i Prop. 97 L (2015-2016) kap. 10.3 og 10.5. Dersom det ved utløpet av femårsperioden fortsatt vil være et behov for at selskapet er leverandørklarert, skal anskaffelsesmyndigheten i god tid før perioden utløper fremme anmodning om at leverandøren reklareres. Dette er i samsvar med den ordningen som er etablert for sikkerhetsklarering av personell, og den foreslås nedfelt i fjerde ledd *andre punktum*. Fjerde ledd *tredje og fjerde punktum* regulerer henholdsvis rapportering til NSM av forhold som kan være av betydning for leverandørklareringen, og tilbakekall av leverandørklarering. Teksten er ny. At en leverandørklarering kan tilbakekalles i samsvar med sikkerhetsloven § 28 fjerde ledd, fremgår av loven, derfor finner ikke departementet det nødvendig å videreføre det i forskrift. Gjeldende § 3-3 andre ledd foreslås derfor ikke videreført.

Femte ledd gir nærmere bestemmelser om de saksbehandlingsreglene som gjelder i saker om leverandørklarering, og er videreført fra nåværende § 3-2 fjerde ledd.

Departementet foreslår at ny § 3-1 skal lyde:

«§ 3-1 *Utstedelse av leverandørklarering*

Ved anskaffelser som medfører tilgang til eller behov for å tilvirke informasjon sikkerhetsgradert KONFIDENSIELT eller høyere, eller der det av andre grunner anses nødvendig, skal det foreligge en leverandørklarering for det aktuelle graderingsnivået.

Anskaffelsesmyndigheten skal henvende seg til NSM for å få bekreftet om den nødvendige leverandørklareringen foreligger. Dersom en slik klarering ikke foreligger, skal anskaffelsesmyndigheten anmode NSM om en leverandørklarering med graderingsspesifikasjon og egenopplysninger fra leverandøren. NSM kan innhente ytterligere opplysninger om leverandøren.

NSM skal treffe en avgjørelse om leverandørklarering og meddele resultatet til anskaffelsesmyndigheten.

En leverandørklarering er gyldig i fem år. Dersom det fortsatt vil foreligge et behov for slik klarering når klareringsperioden utløper, skal anskaffelsesmyndigheten i god tid før utløpstidspunktet anmode om en reklarering av leverandøren. Endringer av betydning for leverandørklareringen skal rapporteres til NSM i samsvar med sikkerhetsloven § 28 fjerde ledd.

Bestemmelsene i sikkerhetsloven § 25 og forskrift om personellsikkerhet §§ 4-4, 4-5 og 5-8 gjelder tilsvarende så langt de passer for avgjørelser om leverandørklarering og utlevering av gradert informasjon.»

Gjeldende § 3-1 omhandler hvilke opplysninger som kan vektlegges ved vurdering om en leverandør kan gis leverandørklarering. Som følge av ny § 3-1, blir gjeldende § 3-1 ny § 3-2.

I § 3-2 foreslås det et nytt *andre ledd*. Det nye leddet er hentet fra § 2-7 andre og tredje ledd som beskrevet foran, se side 11 – 12. Bakgrunnen er at vurderingsgrunnlaget knyttet til utstedelse av leverandørklarering bør fremgå av én bestemmelse.

Departementet foreslår at § 3-2 skal lyde:

«§ 3-2 Vurderingsgrunnlaget for leverandørklarering

Ved vurdering av om *en* leverandørklarering skal gis, kan følgende opplysninger knyttet til leverandøren vektlegges:

1. økonomiske forhold, *også risikoen* for insolvens
2. eierform og eierinteresser
3. sikkerhetssituasjonen for daglig leder og styret
4. sikkerhetsorganisasjonen
5. gjennomføring av sikkerhetstiltak i samsvar med § 2-7
6. *eventuelle* straffbare forhold, *også* forhold som kvalifiserer til foretaksstraff
7. forhold som *ellers* kan gi grunn til å frykte at leverandøren vil kunne opptre i strid med *sentrale sikkerhetsinteresser*.

Før en leverandørklarering kan gis, må styret og den daglige lederen være sikkerhetsklarert. Dersom det ikke er mulig å sikkerhetsklarere et styremedlem, skal vedkommende gjennom en erklæring til anskaffelsesmyndigheten gi avkall på innsynsretten for skjermingsverdig informasjon. Det kan utpekes og sikkerhetsklareres stedfortredere for styremedlemmer som ikke blir sikkerhetsklarert.»

Som følge av den foreslåtte nye § 3-1, blir gjeldende § 3-2 ny § 3-3.

Bestemmelsen regulerer hvilke opplysninger en leverandør som minimum må oppgi til anskaffende myndighet når det fremmes anmodning om leverandørklarering.

Siden kun første ledd i den nåværende paragrafen blir stående, foreslås det å endre overskriften fra «Gjennomføring av leverandørklarering» til «Egenopplysninger fra leverandøren», slik at overskriften gir en bedre beskrivelse av innholdet i bestemmelsen. Andre, tredje og fjerde ledd foreslås opphevet, ettersom innholdet er flyttet til den nye § 3-1.

Gjeldende § 3-3 om bortfall og tilbakekallelse av leverandørklarering foreslås ikke videreført. Første ledd mister sin aktualitet i forbindelse med at det nå foreslås at en leverandørklarering skal gjelde for en nærmere bestemt periode. Innholdet i andre ledd videreføres i den nye § 3-1.

Departementet foreslår at § 3-3 skal lyde:

«§ 3-3 *Egenopplysninger fra leverandøren*

Leverandøren skal som minimum gi følgende egenopplysninger til anskaffelsesmyndigheten:

1. navn *på firmaet*, adresse og eierform
2. utenlandske eierinteresser i leverandøren med angivelse av nasjonalitet
3. leverandørens eierinteresser i utlandet med angivelse av nasjonalitet
4. *hvem som sitter* i styret og ledelsen, med navn, fødselsdato og nasjonalitet
5. oppdrag for utenlandske oppdragsgivere
6. utenlandshandelens størrelse av total årsomsetning
7. næringsinteresser som personer i leverandørens styret *eller* ledelse har i utlandet
8. utenlandske statsborgere hos leverandøren som har behov for tilgang til skjermingsverdig informasjon
9. *skisser eller* tegninger over de *lokalene* som er tenkt benyttet *i forbindelse med anskaffelsen*»

4.3 Insolvens, gjeldsforhandling og konkurs

Forskrift om sikkerhetsgraderte anskaffelser § 5-1 angir prosedyrer og tiltak der det er sannsynlig at en klarert leverandør blir insolvent, eller at det kan bli åpnet gjeldsforhandlinger hos denne. Dette er for å sikre kontroll på sikkerhetsgradert informasjon og lagringsmedia som befinner seg hos leverandøren.

Departementet foreslår å innta en presisering i bestemmelsen om varsling fra leverandør ved insolvens og gjeldsforhandling. Vi foreslår at en leverandør i slike tilfeller også skal varsle NSM i tillegg til anskaffelsesmyndigheten. Dette fremgår allerede av sikkerhetslovens § 28 fjerde ledd, og presiseringen i forskriften vil bidra til at eventuelle misforståelser unngås.

Departementet foreslår at § 5-1 skal lyde:

«§ 5-1 *Prosedyrer og tiltak ved insolvens og gjeldsforhandling*

Dersom det er sannsynlig at leverandøren blir insolvent i nær fremtid eller *at* det blir åpnet gjeldsforhandling, skal leverandøren uten ugrunnet opphold informere anskaffelsesmyndigheten *og NSM*, og *holde dem* løpende orientert om utviklingen.

Lagringsmedier hos leverandøren som inneholder sikkerhetsgradert informasjon, skal om mulig samles og holdes adskilt fra lagringsmedier som bare inneholder ugradert informasjon. Leverandøren skal samle inn alt materiell som gir adgang til lagringsmedier som inneholder sikkerhetsgradert informasjon, og levere dette til anskaffelsesmyndigheten.»

4.4 Administrative bestemmelser

Forskrift om sikkerhetsgraderte anskaffelser § 6-1 angir at det skal føres et register over alle leverandørklareringer og hvilke sikkerhetsgraderte anskaffelser som disse er tilknyttet, slik at det kan føres tilsyn og kontroll med alle virksomheter som behandler sikkerhetsgradert informasjon.

Bestemmelsens nåværende ordlyd tar utgangspunkt i at leverandørklareringen gis for det enkelte oppdrag. Departementet foreslår endringer i bestemmelsens første og andre ledd for å tilpasse ordlyden til at en leverandørklarering ikke lenger er knyttet til konkrete anskaffelser.

Første ledd foreslås justert slik NSM skal føre en sentral oversikt over alle leverandørklareringer og inngåtte avtaler om sikkerhetsgraderte anskaffelser.

Andre ledd første punktum foreslås justert slik at anskaffelsesmyndighetene skal føre oversikt over sine sikkerhetsgraderte anskaffelser og leverandørene som gjennomfører dem. I tillegg er det gjort mindre språklige endringer for å gjøre språket klart og tydelig.

Departementet foreslår at § 6-1 skal lyde:

«§ 6-1 *Register over leverandører*

NSM skal føre et sentralt register over alle leverandørklareringer og inngåtte avtaler om sikkerhetsgraderte anskaffelser.

Anskaffelsesmyndigheten skal føre register over sine sikkerhetsgraderte anskaffelser og leverandørene som gjennomfører disse, og til enhver tid ha en kopi av den ajourførte oversikten. En oversikt over sikkerhetsgraderte anskaffelser som krever leverandørklarering, og de leverandørene som leverer til slike anskaffelser, skal årlig innrapporteres til NSM. NSM skal kontrollere oversikten opp mot det sentrale registeret nevnt i første ledd.

5. ØKONOMISKE OG ADMINISTRATIVE KONSEKVENSER

Departementet vurderer det slik at endringene i forskrift om personellsikkerhet og forskrift om sikkerhetsgraderte anskaffelser ikke vil medføre noen vesentlige økonomiske eller administrative konsekvenser.

Når det gjelder endringene i klareringsmyndighetsstrukturen, vil det innenfor forsvarssektoren foretas interne omfordelinger av ressurser fra dem som får færre oppgaver innenfor saksfeltet, jf. side 8 ovenfor, til Forsvarets sikkerhetstjeneste (FSA) som blir tilført tilsvarende oppgaver. Med hensyn til omleggingen innenfor sivil sektor, vil ekstrakostnadene ved etablering av én klareringsmyndighet dekkes innenfor de berørte departementenes gjeldende budsjetttrammer gjennom inndekning av en forholdsmessig andel av kostnadene, jf. Prop. 97 L (2015 – 2016) punkt 12.2.1. For øvrig antas reduksjonen av antall klareringsmyndigheter innenfor sivil sektor å ha en positiv samfunnsøkonomisk effekt, jf. det nevnte punktet i proposisjonen.

Når det gjelder endringene i leverandørklareringene, antas dette først og fremst å bidra til at sikkerhetsgraderte anskaffelser kan gjennomføres hurtigere og mer effektivt, ved at industrien ikke lenger må søke klarering for hvert enkelt oppdrag. Der leverandøren fortsatt innehar en leverandørklarering, vil en bekreftelse fra Nasjonal sikkerhetsmyndighet om at gyldig leverandørklarering foreligger, være tilstrekkelig.